

حقوق تجارت جلسه دوم

بسمه تعالی

اعمال تجاری: سؤال: حقوق تجارت ایران مبتنی بر سیستم شخصی یا موضوعی یا مختلط است؟

در سیستم شخصی، شخص بازرگان ملاک است. در سیستم موضوعی، اعمال تجاری ملاک است و در سیستم مختلط، هم شخص بازرگان و هم اعمال تجاری ملاک می‌باشد. در حقوق تجارت ایران مواد ۱ و ۲ مفهوم موضوعی را نشان می‌دهد و در ماده اعمال تجاری احصاء شده است و در ماده ۱ تاجر را کسی می‌شناسد که آن اعمال را شغل معمولی خود قرار دهد. مواد ۳ و ۵ مفهوم شخصی را مدنظر قرار داده است. (مواد ۱ تا ۵ قانون تجارت به دقت مطالعه شود).

ممنوعیتهای اشتغال به اعمال تجاری:

ممنوعیتهای مطلق: به موجب برخی قوانین بعضی از اشخاص از اشتغال در کلیه امور تجاری منع شده اند، مانند قضات و سردفتران که به صورت کلی از انجام اعمال تجاری ممنوع شده‌اند. ماده ۱۵ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفترباران: «مشاغل زیر منافی شغل سردفتری و دفترباری است: بند ۲: اشتغال به امر تجارت بنا به تعریف ماده یک قانون تجارت.» بند ۲ ماده ۱۷ قانون نظارت بر رفتار قضات: «مرتکبان هر یک از تخلفات ذیل با توجه به اهمیت و شرایط ارتکاب، به یکی از مجازاتهای انتظامی درجه هشت تا سیزده محکوم میشوند: ۲- اشتغال همزمان به مشاغل مذکور در اصل یکصد و چهل و یکم قانون اساسی یا کارشناسی رسمیدادگستری، مترجمی رسمی، تصدی دفتر ازدواج، طلاق و اسناد رسمی و اشتغال به فعالیتهای تجاری موضوع ماده یک قانون تجارت.»

ممنوعیت نسبی: به موجب برخی از مقررات، بعضی از اشخاص از اشتغال به برخی امور تجاری منع شده‌اند، مانند کارمندان دولت که از حقالعملکاری منع می‌باشند، ولی از انجام اعمال تجاری دیگر منع نشده‌اند.

حقوق تجارت جلسه دوم

اعمال تجاری:

اعمال تجاری به اعمالی اطلاق میشود که مشمول حقوق تجارت واقع شده و در قانون تجارت مورد بررسی قرار میگیرند.

انواع اعمال تجاری:

اعمال تجاری بر دو نوع است:

الف - اعمال تجاری ذاتی یا مطلق: این اعمال توسط هر شخصی انجام شود، تجاری می باشند و خود بر دو قسم است:

قسم اول: اعمالی که به محض انجام بدون اینکه نیازی به تکرار باشد عمل تجاری قلمداد میگردند که در ماده ۲ قانون تجارت که به تفصیل از آن صحبت خواهیم کرد و در ۱۰ بند به شرح زیر آمده است:

۱- خرید یا تحصیل هر نوع مال منقوض به قصد فروش یا اجاره اعم از اینکه تصرفاتی در آن شده یا نشده باشد

۲- هر قسم عملیات دلالتی یا حق العمل کاری (کمسیون) و یا عاملی

۳- هر قسم عملیات صرافی و بانکی

۴- معاملات برواتی اعم از اینکه بین تاجر یا غیر تاجر باشد

۵- عملیات بیمه بحری و غیر بحری

حقوق تجارت

جلسه دوم

۶- کشتی سازی و خرید و فروش کشتی و کشتیرانی داخلی یا خارجی و معاملات راجعه به آنها.

قسم دوم: اعمالی که تجاری محسوب شدن آن محتاج به تکرار است و از قرار ذیل است:

۱- تصدی به حمل و نقل از راه خشکی یا آب یا هوا به هر نحوی که باشد

۲- تأسیس و به کار انداختن هر قسم کارخانه مشروط بر اینکه برای رفع حوائج شخصی نباشد

۳- تصدی به عملیات حراجی

۴- تصدی به هر قسم نمایشگاه‌های عمومی

۵- تصدی به بهره نوع تأسیساتی که برای انجام بعضی امور ایجاد می شود از قبیل تسهیل معاملات ملکی یا پیدا کردن خدمه یا تهیه و رسانیدن ملزومات و غیره

تحقق تصدی: برای تحقق تصدی دو شرط باید جمع باشد:

۱- برای انجام عمل بنگاه یا دفتر کاری وجود داشته باشد.

۲- آن عمل باید تکرار شود.

ب- اعمال تجاری فرعی یا تبعی

چهار مورد احصاء شده در ماده ۳ قانون تجارت اعمال تجاری فرعی هستند:

۱- کلیه معاملات بین تجار و کسبه و صرافان و بانکها «بند ۱ ماده ۳ ق.ت.»

عبارت «کسبه و صرافان و بانکها» اضافه است، چون آنها نیز تاجر محسوب شده، نیازی به ذکر مجدد نام آنها نیست. کلیه معاملاتی که تجار با یکدیگر انجام می دهند معاملات تجاری محسوب می شوند، حتی اگر برای حوائج شخصی و غیرتجاری آنها باشد، باز هم تجاری محسوب می شوند.

حقوق تجارت

جلسه دوم

۲- کلیه معاملاتی که تاجر با غیر تاجر برای حوائج تجاری خود می نمایند «بند ۲ ماده ۳ ق.ت.»

معاملات تاجر با غیرتاجر فقط در صورتی تجاری تلقی میگردد که این معاملات برای رفع حوائج تجاری باشد، نه برای رفع حوائج شخصی.

۳- کلیه معاملاتی که اجزاء یا خدمه یا شاگرد تاجر برای امور تجاری ارباب خود می نماید «بند ۳ ماده

۳ ق.ت.»

معامله اجزاء و خدمه و شاگردان تاجر در صورتی تجاری تلقی می گردد که این معاملات را به دستور تاجر و برای او منعقد نموده و همچنین برای رفع حوائج تجاری باشد. عبارت «اجزاء» به معنی کارمندان تاجر است.

۴- کلیه معاملات شرکتهای تجاری «بند ۴ ماده ۳ ق.ت.»

اصل غیر تجاری بودن معاملات غیرمنقول:

معامله راجع به اموال غیرمنقول با توجه به ماده ۴ قانون تجارت در هیچ صورتی عمل تجاری قلمداد نمیگردد، حتی اگر معامله کننده تاجر باشد و حتی اگر معامله کننده شرکت سهامی باشد.

ویژگی های اعمال تجاری:

۱- قصد کسب سود: یکی از ویژگی های اعمال تجاری قصد کسب سود و انتفاع مادی از تجارت است.

۲- گردش محصول: اعمال تجاری اعمالی هستند که موجب گردش محصولات می شوند.

البته هر دوی این ویژگی ها دارای مثال نقض است. لطفا در خصوص آن فکر کنید تا بعدا در مورد آن گفتگو کنیم.

عمل تجاری را مثال بزیند که در آن سود مادی وجود نداشته باشد و یا عمل تجاری که در آن گردش محصول وجود نداشته باشد.

حقوق تجارت جلسه دوم

اعمال مدنی: منظور اعمالی است که ماهیت تجاری ندارند:

دسته اول: اعمال تولیدی: بر دو قسم است:

الف - طبیعی: مواردی که طبیعی هستند با زمین ارتباط پیدا می کند و آنچه از زمین حاصل می شود را دربرمی گیرند؛ خواه روی زمین باشد (کشاورزی) یا زیر زمین (استخراج معدن). به همین دلیل کشاورز یا استخراج کننده معدن را تاجر نمی دانند.

ب - فکری: آنچه با فکر انسان به وجود می آید. اعمالی مثل پزشکی، فیلمسازی، مجسمه سازی، وکالت و ... تجاری محسوب نمی شوند.

دسته دوم: اعمال پیشه وران:

کارهایی که پیشه وران انجام می دهند مانند ساعت ساز، خیاط، کفاش و ... به دلیل اینکه فعالیتشان در حدی نیست که تجاری محسوب شوند.

دسته سوم: صدور چک و سفته

صدور برات عمل ذاتا تجاری است، اما صدور چک و سفته عمل تجاری محسوب نمی شود.

آدرس ایمیل: dr.rima.amiraghdam@gmail.com

حقوق تجارت
جلسه دوم